

joia de les fulles altes

*Papers de Versàlia, Núm. U
Tardor 2008*

« *Papers de Versàlia* »
Plaquettes de Poesia

Marcel Ayats, Josep Gerona, Esteban Martínez,

Quilo Martínez, Josep Maria Ripoll

joia de les fulles altes

Il·lustració de la portada i dibuixos: Maurice Mailland

Casa Taulé
Carrer de Sant Joan, 35 Sabadell - 08202
www.papersdeversalia.com

Papers de Versàlia, Núm. U

Paisatges. Paisatges de bosc, de mar, de muntanya, que és com dir paisatges de l'ànima: una de les comptades metàfores absolutament universals, compartides per totes les cultures humanes, des de l'Orient al Mediterrani, passant pels indis i els perses; des dels africans als polinesis, passant pels indígenes americans de totes les nacions.

L'ésser humà, fill i pare/mare alhora de la terra, hi ha trobat des de sempre la millor font d'imatges i arguments per autointerpretar-se. La Natura, com a referent absolut de totes les seves criatures, les damnades i les incòlumes, les subterrànies i les excelses: el riu de la vida -que sempre dóna al mar -, la selva del món, els cims de la creació, les coves de la por i les clarianes de la intel·ligència... Qui podria sostreure's de la relació essencial amb la deessa-mare? Qui podria evitar un cant o un plor per la seva causa?

Afegiu encara a tota la tradició, des del paleolític, el sentiment modern del dolor per la pèrdua, l'ecològic remordiment -arqueològic i futurista ensems- per les malvestats industrials. "Per escabrós viarany", ens trobarem llavors de genolls damunt un terra de llicorella, pregant amb els poemes "pel gran riu de la vida" —Verdaguer sempre ens anirà al davant— fins a la "joia de les fulles altes" que cantà Rosselló-Pòrcel en la llum de la seva Mallorca fetillera.

MORT A L'HORTAL

En una vida inèdita
moriré tota sola a les envistes de casa,
a l'hora de la posta.
M'haurà atacat
un nombre inversemblant
de vespes verinoses
quan cercava móres
pels camins de paret seca,
i hauré caigut, quieta,
contra les pedres del mur,
en el tombant exacte
des d'on s'albira l'hort
i el porxo ensomniat
i la figuera borda.

Algú m'esperarà dins de la casa
(dins de casa, vull dir),
amb el sopar a mig fer
i el davantal ple d'ànsia.
Des del mur,
sentiré campanades a mort
al rellotge de l'avi
i l'udol estripat dels cans
que ensumaran les ombres.

Davallaré a la terra de la tanca,
al ventre de rostolls i pedra seca,
mentre el silenci besa l'esglai a les cortines
i s'aferra l'últim respir
a les barreres de fusta de l'entrada.

BOSCOS DE YEATS

S'ha perllongat el bosc obert de pluja
entre líquens nocturns de cafè sobre els llibres.
Pendent avall, s'extrema el ginestar de la usura,
on els llebrers ardents segueixen fuls desitjos:
exfoliacions d'una nova tardor
cap a la meva única cacera,
el papalló que trenca l'austera majestat
de les darreres branques
nascudes als meus dits.

CÉRVOLS I PLUJA

A Ghiare cau la pluja,
una pluja mudada d'unes altres contrades,
que llisca pels pendents
fins a la corba exígua del Taro.
Uns cérvols joves
salten turons amunt
amb un silenci d'arc ferit
tan reu com l'aigua
que depassa les roses grogues
crescudes tot un dia
al tronc d'un roure mort.

ARBRE

Però no saber el teu nom.

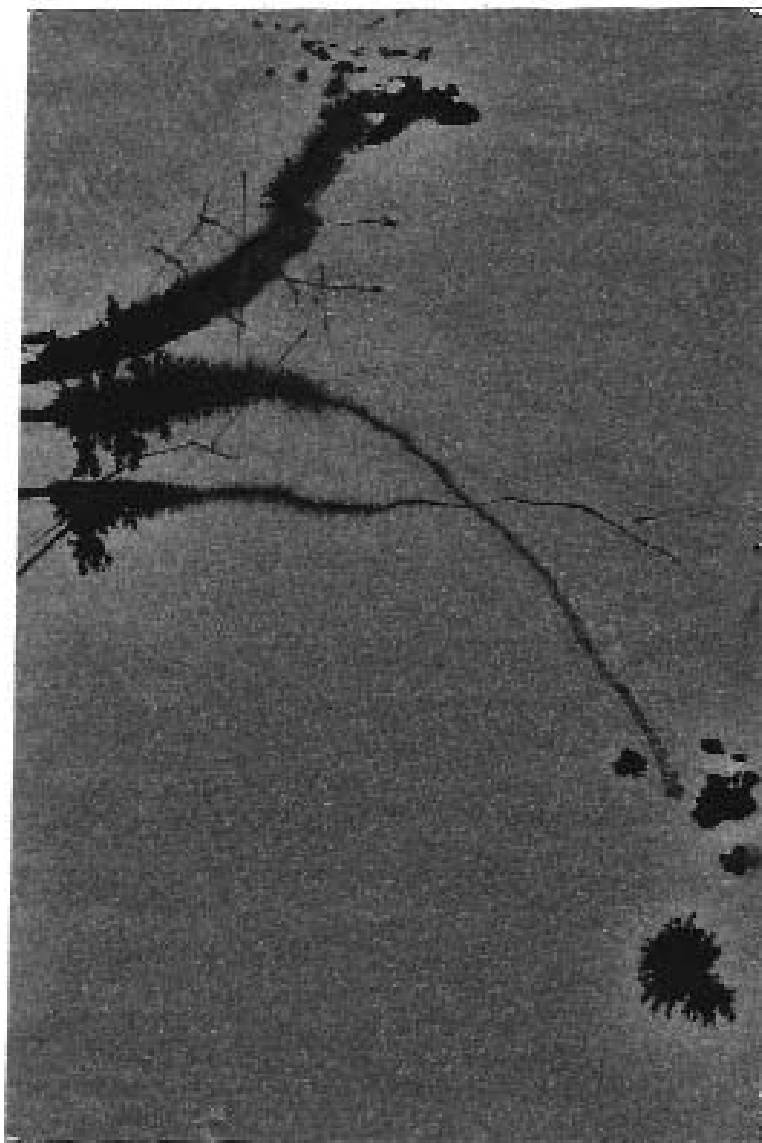
Fill de ciutat, hauré de conformar-m'hi:
aspirar-te el color i respirar el tacte
rugós del tronc i el gust sec de les fulles,
i no saber callar-ho, i dedicar-te
poemes pretensiosos a l'entorn
del teu dreçar-te, enllà del temps, immòbil.

Saber-te, sí, en el més profund,
allò que en diuen l'essència.

Però no saber el teu nom.

VERDS

Així com quan, colgats en la natura,
xuclem els verds als ulls amb l'avidesa
dels qui respirem gris i somniem roig
i el blau ens és només teló de fons,
i en xuclar els verds sabem com de pobra és la llengua
que no és capaç de dir-ne tots els tons
perquè hi ha verds d'un fort regust de menta
i verds del clar dels sons del clarinet
i apagats verds de pols que no s'aixeca
i verds d'un fosc de vent que es gronxa lent,
em passa a mi, que la vida m'assalta
amb els tons inconcrets de tants matisos
que no els sabia dir, però sé lluny
del sí segur i el no rotund, tan monocroms,
del molt i el poc i del calent i el fred,
perquè enllà dels colors es despleguen els tons
que ens tenyeixen els dies. No voldria
repetir els noms del roig, el groc, el blau, i sí cantar
la paleta del temps que ens els barreja,
els tons dels diferents verds de la natura
que ens tornen igualides les paraules.

MUNDO VEGETAL

Si alguien de mi edad
cuenta cómo trepaban a los árboles
para asaltar los nidos,
nunca pienso en los pájaros
sino en mi propia infancia,
niño en ninguna parte satisfecho:
ajeno a la ciudad de los inviernos
y ajeno a los veranos en el pueblo.

Los árboles que guardo en la memoria
no custodian un río,
están en una plaza dando sombra,
hacen de portería en el colegio,
esconden los primeros besos.

Si son muchos, los vemos desde el coche
confundiéndolos sus nombres
- no hablen al conductor,
no escupan, no blasfemen -.

Mi mundo, vegetal, no es de este reino.

NATURALEZA URBANA
(O muerta)

Cuando aún no amanece,
los dedos de la niebla
rozan mi frente.

El sol, al despertarme,
sin ruido ni vergüenza
calienta el aire.

Me asomo a la ventana,
y al extender los brazos
parezco un pájaro.

Bajo la ducha fría,
mojado y satisfecho
sueño en un río.

Una vez en la calle,
me aplauden las palmeras
al sonreírles.

Ahí llega el autobús,
dentro, en fila de a uno
somos hormigas.

Sentado en mi despacho
vigilo la colmena,
abeja reina.

Al servirme el café
exijo los periódicos,
ratón curioso.

Unto de miel el pan,
goloso insatisfecho
cual oso pardo.

De noche vuelvo al nido,
y si nadie me espera
cigüeña herida.

TANKES DE MALHIVERN

Matinada

Un batec d'ales
treu la son del lletiscle.
Corre a amagar-se
darrere un tel de boira
l'estrella ressaguera.

Migdia

S'esmuny amb força
per totes les esquetxes
la llum calenta
i el martelleig monòton
que forgen les cigales.

Tarda

Com alè d'àngel,
puntualment arriba
la marinada;
els roures la festegen
fent tremolar les fulles.

Nit

Tres quarts de lluna
pintats a la riera
retallen l'ombra.
Rebota entre capçades
l'aguda veu d'una òliba.

AL CIELO DEL DELTA

Al cielo, al viento
vuelos los ojos,
mientras el mar a lo lejos espejea
sobre otro mar
—verde gris plata—
de olivos.
Tal vez
la hija que tuvimos viva ya lejos:
yo soy el que vuelve
del tiempo ido de aquella pascua lejana del año dos mil,
cuando estuvimos aquí todos juntos,
tú y nuestra niña pequeña,
Pilar, Robert y su hijo, en bicicleta
sobre el campo resbaladizo, colmado de agua,
el barro en las ruedas y en los zapatos
y por toda la casa sucia.
He vuelto ahora, después de muchos años,
a dormir yo solo en la pequeña habitación
que daba al norte,
con mis ojos rotos.

TRES BREVES

Ya sé
que está la muerte
flotando
sobre los pinos,
esperándonos siempre,
y acorto camino.

¡ Ahora sí,
que sé al menos
en lo que
debo insistir !

*

¿Qué hacemos aquí
a sol puesto,
a oscuras
en esta línea oscura,
en este impreciso horizonte del cielo,
en el borde redondo
de este inmenso agujero?

*

Ahora es la hora
de nuestra hora:
somos los derrotados
del campo de las rosas
y gozamos del aire
de sus mazmorras.

PENETRALES DE LLUVIA

I

Tanta insistencia
sobre la gravilla del patio.
Afilada, el hacha corta
cuanto encuentra a su paso.

Quién pudiera, contigo,
ser avena y caballo a un tiempo.
Estar, siempre, cerca de la gravedad del mundo,

dejarse caer,
libre de citas,
sobre los cuerpos.

II

Quiso ir más adentro.
Fragmentos de lo que aún permanece
tras la reposada arena del vino.

Llueve.

Por entre las sagradas sílabas
del mundo,

llueve.

Postal del Baix Llobregat

LA SAJOLA DEL MALLORQUINET

El que t'explico ara, enmig dels horts, va de debò.

Parlo d'espais exclosos i d'exilis.

Parlo del cor de la poesia.

Lluís Calvo & Jordi Valls, *Última oda a Barcelona*

S'esmuny a dins d'un pou i hi planta una sajola
amb empelt mallorquí. Oculta, arrela amb força
i creix per endolcir un segle ben amarg.
Cada agost collim figues que espicossen dos mons:
un d'arcà, mineral, que ve d'un pou antic;
i un de solar, visible, que no sabem d'on ve
i ens unta d'ignorància. Del xaman de la terra
anomenat pagès, el modern no en sap res.
Les dansaires d'Andratx vesteixen, ja guarnides,
quatre capes d'enagos; els que toquen la pell
són de la repadrina, de l'època en què els homes
s'abocaven al buit per plantar una figuera.
Els horts del Llobregat com els jardins del Ganges.
Conversem-hi, afins, sobre el que és durador
i allò que és instantani, adoctrinats pel fluir
del riu, per la foscor del pou, per la dolçor
de la fruita, per l'illa crescuda en l'enyorança
d'un paisatge proper, d'un horitzó blavós
tan remot com l'amor amb què hem cavat la terra.

Postal de l'Alta Ribagorça

LES BORDES DE BASCO

[Són tres i humils les bordes que dominen el paisatge d'Erill la Vall. Als seus peus cau el barranc de Basco i hi palpitin, al fons, les cases del poble. Darrere les edificacions es divisa la collada de Basco i, orientat al nord-oest, el cim de l'Aüt, modest, bellíssim, quasi anònim, eclipsat pels germans grans que el flanquegen tramuntanals i que el superen en altura. Comparades amb les esglésies romàniques disseminades per la Vall de Boí, les tres bordes també resten en un quasi anonimat. Contemplar-les descorda la imaginació. Només s'hi arriba caminant. Si el romànic ret homenatge a la religiositat, les Bordes de Basco ho fan a les feines del camp i a la ramaderia que, des de temps immemorials, han estat font de vida i gra de subsistència en aquestes latituds.]

[Les bordes s'han calçat de camps de sèguel / i amb fils de garba treno una sanefa / que va del prat segat al clos de l'era. / Ja no es fa la mallada com es feia. / Horitzó o teranyina que m'atrapes, / on comença el paisatge i on acaba? / On et gronxes, aranya aspra insurrecta? / No temis, obre'm els ulls amb els llavis / i descarna'm, que sóc el teu bancal, / la neu que cau, el xàfec que no amaina. / Procura, inalterada i labial, / que les barnilles guerxes de les ales / no ens facin sets a la disfressa d'àngels. / No ens vestim, compartim la nuditat / d'una campana colgada a la neu. / Abracem la fredor que sentiran / les tres bordes humils calçant l'hivern.]

L'HOME OCELL

Ha vingut en el bufec del pollancre
o sobre el vol discret del vell pinsà
i ha fet del cel un lloc proper.

Mireu en el blau el traç subtil
de l'home ocell. Encara passa.
Si us hi fixeu, encara podreu veure'l
tornant al seu refugi, pesarós
de l'home de terra que li enveja
la besada de l'aire. El pit calent.

Els nostres peus s'enterboleixen,
feixucs d'horitzons mesquins,
i és que no és cert el que ens han dit
que som de terra, foc i aigua
sinó d'aire, aire, i només aire...

RÍO Y RISA

En el río, las truchas trazan estelas
como alborotados asteroides.
El agua, que balbucea aún la lengua de la nieve,
arremolina polvo cósmico a nuestros pies.
Son los años de los veranos felices.
¿Qué mayor comunión con el mundo
puede alcanzar un niño que su risa?

VEUS

És un dia clar de juny. Sol. Finals de juny.
La fresca s'apodera de tots els racons,
de les finestres que deixem obertes
com un costum, tot i que a dins fa fred.
Dels arbres, que mouen les fulles fortament,
amb un murmur de paraules llunyanes.

Tot sembla una harmonia, una placidesa
que sorgeix com d'un llac profund.
I la vista, els ulls, l'oïda, les orelles,
enganyen. I amb tot, alguna cosa amaguen
les fulles, els arbres, les finestres obertes,
les cortines que voleien, un presentiment.

S'hauria de conviure amb ells per descobrir-ho,
per saber el seu llenguatge amagat, buit
de paraules, només sons incomprensibles
que es repeteixen com una caixa de música.
És impossible la metamorfosi, segueixen
emetent els seus missatges xifrats, un nou codi.

Només és certa l'observació del verd dels arbres,
del blanc al marc de la finestra, com un límit
tan perillós com el filferro que separa. Un murmur.
Les veus que s'entrellacen a les fulles, les branques
vinclant-se com si saludessin el seu Senyor.
Veus que vénen de lluny, laments, plors.

PASSEIG NOCTURN

Després de la pluja ve l'olor de l'herba,
a l'endemà la tornaran a segar, l'olor
serà més intensa. A la força, una conquesta
d'una fortalesa massa temps assetjada.
Al final un s'ha de lliurar. A l'enemic?

Embriaga't de l'olor, com en una nit
massa llarga, vençuda pels primers raigs
de sol que il·luminen les taques del camí.
Indecises pauses per seguir fent tentines
cap a casa. El verd de la gespa que et guia.

El soroll de les màquines de segar, sense
deixar-te ja adormir. Lluny són les albes
on els ocells desperten el cos nu al costat.
No tens ja ni gènere literari com a base.
Perds el partit contra la imaginació.

Així és l'estiu. Un matí on el somni és
balder. Les màquines brunzint, abelles
embogides. El sol marcant clapes sense
sentit. La gespa que guia com una estrella
fugaç. La marca d'un cos al llit. Imaginada.

PAISAJES DEL HABITANTE AUSENTE

Y la ventana abierta deja pasar el aire
que refresca la tarde del verano.
A lo lejos se escucha el caminar
del río entre las piedras
y los gorriones conversando
al amparo de las ramas de los sauces.

El horizonte se tiñe de acuarelas verdes
maizales en flor
campos de trigo

y a los pies de la casa
—allá en el valle—

los viñedos conjugan los colores del vino
a la luz de la siesta.

Sobre el rostro se quedan los besos de la brisa
y cerrando los ojos se siente más aún
el fresco aroma que baja de los montes.

Pero yo no estoy
me fui anteayer
y aún no he regresado

... esta vez falto a la cita.

EL LUGAR AQUEL DONDE YO ESTUVE

Allí donde nacieron los colores
estuve cuando niño
 junto al río
 verdes los campos
 olas de viento y trigo
que se vestían de amarillo
cuando llegaban los veranos.

Yo estuve allí
donde vive el helecho y el copihue
donde el río se hace ronco
donde el sol va despacio
 por temor a perderse en el follaje.

Estuve
y descubrí el lenguaje del monte
 del maitén y del roble
 de la hierba que crece
 del aroma en la flor.

Practiqué la lectura
en el cuaderno abierto de la noche estrellada
y descifré los signos del cóndor al volar
y llené mis bolsillos de palabras amables
 de chirihues y trinos
 de lomajes de estío
 de humedales y ríos
 de senderos con sombras
 de lingue y de maitén.

Yo estuve allí
hace ya mucho tiempo —es tan sólo un recuerdo—
y no estoy muy seguro...
si sabría volver.

NATURA MORTA

Abocades al brocal de l'horitzó
les pupil·les mengen àpats
de negre abissal.
Com ocells mancats de cel,
així les nostres vides
van i vénen enmig de l'asfalt.

Quan les agudes percepcions dels cinc sentits que posseïm els humans eren capaces de copsar diàriament les petites variacions que el pas del temps produeix a la natura, les arrels de la vida s'enfonyaven amb fermesa dins el terra del cor i al bladar de l'horitzó s'hi albirava una bona collita. Però d'ençà que la gèlida grisor de l'asfalt esbudella la llavor i les altíssimes parets dels nombrosos gratacels empresonen la mirada, la vida, d'esquena a l'abast de la Vida, és un simulacre.

TEMPESTA I MAR

Corren, com cavalls desbocats, les ones
amb crineres d'escuma al vent,
arrosseguen grans de sorra al fons
com si estiguessin en contra
del rellotge del temps.

Els núvols grisencs i negres
fan curses de follia al cel.
Algunes petxines i algues
aniran a la platja deixant
missatges que tu entens.

La solitud malgrat tot
evitarà huracans, pedregades.
El teu interior es fon amb el paisatge:
Restarà finalment en calma.

BOSC

El bosc es cobreix d'ocres,
de vermells i grocs de foc,
vestit de festa, de tardor,
lluïnt els seus fruits
com joies que et donaran
bona menja a l'hivern.

Les fulles, com ventafocs,
es preparen per a una dansa,
volaran i cauran
abraçades pel vent
en un ritual que anuncia
el fred que s'apropa.

Quan els arbres
siguin esquelets nus,
sentinelles uniformats
per l'abric de la neu,
una blancor imposarà el silenci.
Reflexiona, pensa, bosc interior,
de quina manera viuràs
les fulles dels dies
quan arribi la primavera
i no puguis frenar
la força de la saba.

DES D'UNA CADIRA. CAP ENDINS

I mirar com els prehistòrics de posar la mà
simbòlicament damunt del que verament et motiva,
per exemple la mar serena, el tronc que es bressola en l'escuma,
el buf del vent, eixes coses —Patinir— la nit immensa colgada d'estrelles,
un ca que lladruga —Miró— una guitarra elèctrica —Queen—
el tret roent del caçador, fumejador, i després guanyar la peça,
l'esmolet el carnisser —Bacon— l'escalfor d'abans de la tempesta,
la serra elèctrica, coses yuxtaposades en un ordre angèlic —Switters—
mil haikus sobre cireres i flors d'ametlles —Li Po— l'últim matí
de la vida d'un mort, la sal perduda pels porus d'un cor,
els tentacles desproporcionats, lliscosos d'un pop, el seu abatut caparró
—Barceló— la tremenda immobilitat d'una cadira on m'he assegut jo,
l'enorme, la vertiginosa sacsejada del món.

CIMENTERA, CAMÍ D'ARGENTONA, HIVERN I DIUMENGE

Irremeiablement
el silenci quan les coses
es van diluint amb lentitud
com un terròs de sal.
Algun tub llavors
bufat pel vent,
algun estel que sona,
terrible, alguna duna
que avança, alguna ombra,
algun papalló desfet
entre les mans d'un nen,
farineta, quasi ni vida;
alguna bicicleta sense rodes
ni frens, algun fantasma,
alguna formigonera muda
oblidada pels obrers,
algun aleteig estrany,
alguna glacera.

Això i no-res.
Irremeiablement el mateix.

Textos:

Sònia Moll
Susanna Rafart
Josep Maria Ripoll
Javier Bozalongo
Miquel-Lluís Muntané
Josep Gerona
Javier García Cellino
Jordi Boladeras Sancho
Esteban Martínez
Xavier Farré
Quilo Martínez
Marcel Ayats
Assumpció Forcada
Joan Carles González Pujalte
Santiago Trancón

Dibuixos:

Maurice Maillard

Amb la col·laboració de:

Aquesta *plaquette* s'ha acabat d'imprimir a Sabadell el dia d'octubre de 2008,
a l'obra de Grafmar, amb un tiratge de 500 exemplars.

Gremi de Llibreters de Sabadell
Llibreria Tècnica, Llar del llibre, Llibreria Paes.

CASA TAULÉ